

Tematyka artykułu była omawiana podczas III Ogólnopolskiej Konferencji Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego pt. *Problemy techniczno-prawne utrzymania obiektów budowlanych*, która odbyła się w styczniu 2014 r.

mgr inż. Iwona Tokarska*
inż. Krzysztof Myszkowski*

Kontrole wyrobów budowlanych prowadzone przez Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego na przykładzie wyrobów do izolacji cieplnej w budownictwie

W artykule przedstawiono problematykę związaną z pobieraniem do badań próbek wyrobów budowlanych, na zlecenie organów nadzoru budowlanego sprawujących nadzór nad rynkiem wyrobów budowlanych. Dokonano również analizy jakości wyrobów do izolacji cieplnej w budownictwie – z wełny mineralnej oraz styropianu, udostępnianych u sprzedawców na terenie Warszawy i okolic, na podstawie kontroli 23 wyrobów, z których 21 poddano badaniom w zakresie deklarowanych właściwości użytkowych, charakterystycznych dla przewidywanego przez producentów zastosowania tych wyrobów.

Zakres kontroli wyrobów budowlanych oraz kto ją może przeprowadzać

Wyrób budowlany może być wprowadzony do obrotu, jeżeli ma właściwości użytkowe umożliwiające prawidłowo zaprojektowanym i wykonanym obiektom budowlanym, w których ma być zastosowany w sposób trwały, spełnienie wymagań podstawowych [1]. Odpowiedzialność za spełnienie tych wymagań leży po stronie podmiotu wprowadzającego wyrób do obrotu, którym jest co do zasady producent. W obecnym stanie prawnym za producenta wyrobu uważa się osobę fizyczną lub prawną, która produkuje wyrób budowlany lub która zleca jego zaprojektowanie lub wyprodukowanie i wprowadza ten wyrób do obrotu pod własną nazwą lub znakiem firmowym [2]. Natomiast kontrola spełniania przez wyroby określonych wymagań jest jednym z podstawowych obowiązków wojewódzkich inspektorów nadzoru budowlanego oraz Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego. Kontrole u sprzedawców dotyczą wymaganego oznakowania wyrobu oraz informacji i dokumentów, które mają być, wraz z oznakowaniem, dołączone do wyrobu, zgodnie z wymaganiami właściwych przepisów oraz specyfikacji technicznych (wg obowiązujących obecnie przepisów są to: w systemie europejskim – zharmonizowane normy wyrobu i europejskie dokumenty oceny, a w systemie krajowym, w przypadku wyrobów niepodlegających obowiązkowi oznakowywania CE – Polskie

Normy wyrobu i aprobaty techniczne), będących podstawą dokonywania oceny właściwości użytkowych wyrobu, odpowiednio do jego przeznaczenia, mających wpływ na spełnienie przez obiekt budowlany wymagań podstawowych. Kontrola wyrobu u producenta ma zakres szerszy i dotyczy również sposobu prowadzenia i dokumentowania tej oceny.

Szczególnym przypadkiem kontroli wyrobu jest badanie jego próbek, pobranych w toku kontroli w celu ustalenia, czy wyrób spełnia wymagania określone ustawą o wyrobach budowlanych, tzn. czy ma on deklarowane przez producenta właściwości użytkowe. Należy podkreślić, że nie każdy wyrób może być poddany takim badaniom. Ustawodawca zawęził to uprawnienie organów do sytuacji, w których:

- kontrolowany nie przedstawi dokumentów związanych z oceną zgodności wyrobu budowlanego;
- dokumenty wskazują, że wyrób budowlany nie spełnia wymagań określonych ustawą o wyrobach budowlanych;
- dokonane przez kontrolującego oględziny wyrobu budowlanego wskazują, że wyrób budowlany może nie spełniać wymagań określonych tą ustawą;
- posiadane przez organ (kontrolującego) dowody, w rozumieniu przepisów *Kodeksu postępowania administracyjnego*, wskazują, że właściwości użytkowe wyrobu są niezgodne z deklarowanymi.

Kontrole wyrobów do izolacji cieplnej w budownictwie

W dobie zrównoważonego budownictwa i dążenia do osiągnięcia jak największej efektywności energetycznej obiektów budowlanych, rynek oferuje różne systemy i produkty do izolacji cieplnej. Duża konkurencja powoduje obniżanie cen wyrobów budowlanych i często pogarszanie ich jakości. Do Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego (GUNB) z różnych źródeł wpływają informacje o nieprawidłowościach dotyczących wyrobów budowlanych, w tym również wyrobów do izolacji cieplnej w budownictwie. Najczęstszą z form reagowania na tego typu zawiadomienia jest weryfikacja wyrobu w trybie doraźnych działań kontrolnych.

* Główny Urząd Nadzoru Budowlanego

W okresie wrzesień-listopad 2012 r. zespoły Departamentu Wyrobów Budowlanych GUNB przeprowadziły kontrole płyt ze styropianu EPS oraz płyt i mat z wełny mineralnej u 8 sprzedawców (w 9 sklepach na terenie Warszawy i okolic). Dotyczyły one wyrobów wyprodukowanych przez:

- 4 producentów wyrobów z wełny mineralnej: Knauf Insulation Sp. z o.o., Isover Saint-Gobain Construction Products Polska Sp. z o.o., Ursa Polska Sp. z o.o., Rockwool Polska Sp. z o.o.;

- 10 producentów wyrobów ze styropianu: Neotherm Sp. z o.o., Yetico S.A., Izolbet K. Majchrzak i Wspólnicy S.J., Knauf Industries Polska Sp. z o.o., Austrotherm Sp. z o.o., Styrmann Sp. z o.o., Sonarol Najda S.J., Swisspor Polska Sp. z o.o., Fabryka Styropianu Arbet S.J., Termoorganika Sp. z o.o.

Podczas kontroli do badań pobrano próbki 21 wyrobów (w tym: 8 wyrobów z wełny mineralnej i 13 wyrobów ze styropianu) wprowadzonych do obrotu przez 13 producentów. Podstawą do zabezpieczenia wyrobu, jako czynności niezbędnej do pobrania próbek, były zarówno stwierdzone, w wyniku oględzin wyrobu, nieprawidłowości w zakresie informacji towarzyszącej oznakowaniu, jak też posiadane przez GUNB dowody (wyniki badań przeprowadzonych we wcześniejszym okresie przez akredytowane jednostki na zlecenie wojewódzkich organów nadzoru budowlanego lub innych podmiotów), wskazujące na niezgodność właściwości użytkowych wyrobu z wartościami deklarowanymi. W przypadku jednego producenta styropianu nie znaleziono podstaw do pobrania próbek, z uwagi na brak nieprawidłowości w zakresie towarzyszącej oznakowaniu informacji oraz pozytywne wyniki badań zleconych w toku kontroli przeprowadzonej przez organ wojewódzki.

Sprawdzono deklarowane przez producenta właściwości użytkowe, które w przypadku wyrobów z wełny mineralnej dotyczyły: współczynnika przewodzenia ciepła (λ), klasy reakcji na ogień oraz grubości nominalnej, natomiast wyrobów ze styropianu – współczynnika przewodzenia ciepła (λ), poziomu wytrzymałości na rozciąganie prostopadłe do powierzchni czołowych (TR) lub poziomu wytrzymałości na zginanie (BS) w przypadku zastosowań fasadowych i poziomu naprężenia ściskającego przy 10% odkształceniu (CS) w przypadku zastosowania: dach/podłoga/fundament. Badania prowadzone były przez Instytut Techniki Budowlanej w Warszawie, notyfikowaną jednostkę badawczą.

Wyniki badań kontrolnych

Wełna mineralna (8 próbek). Wyniki badania wszystkich 8 wyrobów z wełny mineralnej potwierdziły spełnienie właściwości użytkowych deklarowanych przez producenta w zakresie: współczynnika przewodzenia ciepła (λ) oraz klasy reakcji na ogień. Badanie grubości wykazało spełnienie deklarowanych wartości w odniesieniu do siedmiu wyrobów, natomiast negatywny wynik badań dotyczył tylko 1 wyrobu.

Płyty styropianowe (13 próbek). Wyniki badań 3 wyrobów potwierdziły spełnienie właściwości użytkowych deklarowanych przez producenta, w pełnym zleconym zakresie. Dotyczyło to płyt styropianowych przeznaczonych głównie do izolacji poziomych. Natomiast negatywne wyniki ba-

dań 10 wyrobów wykazały niespełnienie właściwości użytkowych deklarowanych przez producenta, w odniesieniu do:

- współczynnika przewodzenia ciepła (λ); co dotyczyło 7 wyrobów;
- deklarowanego poziomu naprężenia ściskającego przy 10% odkształceniu (CS); dotyczyło 4 wyrobów;
- deklarowanego poziomu wytrzymałości na rozciąganie prostopadłe do powierzchni czołowych (TR); dotyczyło 1 wyrobu.

Wyniki badań generalnie wykazały większą wiarygodność deklarowanych wartości właściwości cieplnych wyrobów z wełny mineralnej niż styropianowych (potwierdziły to badania współczynnika przewodzenia ciepła). Niepokojący jest fakt, że ponad połowa z badanych wyrobów ze styropianu, przeznaczonych do wykonywania poziomych izolacji cieplnych, nie spełnia wymagania dotyczącego naprężenia ściskającego, charakterystycznego dla tego typu zastosowania. Z uwagi na powszechność na rynku wyrobów ze styropianu do izolacji cieplnej w budownictwie oraz ich znaczenie w budownictwie, badania próbek tych wyrobów są najczęściej zlecanymi w toku kontroli organów nadzoru budowlanego. Obecnie przygotowywana nowelizacja *ustawy o wyrobach budowlanych* przewiduje dla Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego dodatkowe uprawnienie do publikowania, w Biuletynie Informacji Publicznej GUNB, komunikatów o wynikach badań, przeprowadzonych na zlecenie organów nadzoru budowlanego, pobranych próbek wyrobu budowlanego – co znacznie przyczyni się do zwiększenia świadomości konsumentów w zakresie oferowanych na rynku wyrobów budowlanych [3].

Działania administracyjne, koszt badań

Dokumentacja z kontroli wraz z raportami badań przekazana została właściwym wojewódzkim organom nadzoru budowlanego, w celu podjęcia odpowiednich działań administracyjnych w I instancji, w związku z ustaleniami kontroli wskazującymi na niezgodność wyrobów z wymaganiami ustawy. W wyniku tych działań producenci wyrobów, których dotyczyły negatywne wyniki badań, podjęli czynności naprawcze oraz wycofali z rynku kwestionowane partie wyrobów.

Zgodnie z *ustawą o wyrobach budowlanych*, jeżeli przeprowadzone badania wykazały, że wyrób budowlany nie spełnia wymagań określonych wymienioną ustawą, kontrolowany jest obowiązany do uiszczenia opłaty stanowiącej równowartość kosztów przeprowadzonych badań. Wszyscy producenci, których wyroby uzyskały negatywne wyniki badań, uiszcili koszty badań.

Literatura

- [1] Ustawa z 16 kwietnia 2004 r. o wyrobach budowlanych (Dz.U. nr 92, poz. 881 z późn. zm.).
- [2] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 305/2011 z 9 marca 2011 r. ustanawiające zharmonizowane warunki wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych i uchylające dyrektywę Rady 89/106/EEG (Dz.U. z 4.4.2011 L 88, s. 5).
- [3] Projekt z 03.10.2013 r. ustawy o zmianie ustawy o wyrobach budowlanych oraz ustawy Prawo budowlane, zamieszczony na stronie internetowej Rządowego Centrum Legislacji.